

СТАН РОЗВИТКУ КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ДИНАМІКИ ДЕЯКИХ ЇЇ ПОКАЗНИКІВ

***Колодій А.В., к.е.н., в.о. доцента, Грубінка І.І. здобувач,
Львівський національний аграрний університет***

Поняття «кредитна система» постійно зустрічається в економічній літературі. Разом з досить численними науковими дослідженнями однозначного трактування цей термін так і не отримав. Найчастіше його визначають як:

- сукупність кредитних установ, систему кредитування;
- сукупність кредитних установ і кредитних відносин;

Слід відзначити, що в Україні кредитна система має чітко виражене банківське спрямування і якісно представлена в економіці банківською системою. Незважаючи на різнобічність поглядів, щодо трактування даної економічної категорії, вчені сходяться на думці про її важливе значення в економіці кожної країни, на сучасному етапі світового розвитку кредитна система стала необхідним елементом фінансової системи кожної країни, в одному ряду з грошовою і бюджетною системами. Як відзначають П.В. Мельник, Л.А. Тарангул, О.Д. Гордей: «Банківська діяльність є невід'ємною складовою ефективного функціонування економіки протягом цілого ряду століть. Виникнення банків розвивалося як об'єктивна потреба у перерозподілі грошових ресурсів між суб'єктами господарської діяльності, а також у міжнародних відносинах»[1, с.14]. Ми цілком погоджуємось з цією думкою, при цьому хочемо додати, що виникнення банків зумовлене не тільки перерозподілом грошових ресурсів, але і їх збереженням.

Разом з певними загальними рисами кредитна система в кожній країні має свої специфічні ознаки, що зумовлені рядом причин, до них можна віднести:

— модель фінансової системи в країні, в країнах з ринковою моделлю економіки кредитна система є значно досконалішою і відіграє більшу роль ніж в країнах з адміністративно-командною економікою;

— концентрацією фінансових ресурсів, розвитком середнього і великого бізнесу. Якщо в економіці країни переважають середні і великі підприємства, чи різні форми їх об'єднань(концерни, корпорації, фінансово-промислові групи та ін.), то відповідно в ній присутній значний ступінь концентрації капіталу. Для обслуговування його руху

створюватимуться великі банківські установи, що у свою чергу стимулюватиме розвиток саме банківської складової кредитної системи. До певної міри таку ситуацію ми спостерігаємо в Україні.

— відкритістю фінансової системи держави, ступенем її інтеграції до світової фінансової системи. На нашу думку, більший рівень інтеграції фінансової системи країни, сприятиме утворенню, або приходом з-за кордону великих фінансових інститутів на всіх фінансових ринках країни, в тому числі і на кредитному. На прикладі України це ми можемо спостерігати приходом великих світових банків, як через утворення їх дочірніх структур в нашій країні, так і через придбання діючих вітчизняних банків. У 28,8% з українських банків представлений іноземний капітал (у 11,9% -100% іноземний капітал). Частка іноземного капіталу в статутному капіталі банків складає 37,8%, за останні 5 років зросла на 36,96%. Станом на 01.09.2011р. В Україні функціонувало 56 банків з іноземним капіталом, всього ж функціонувало 176 банківських установ [2];

— рівень добробуту населення, його економічного благополуччя. Загальновідомим, є той факт, що із зростанням доходів спостерігається ріст показників діяльності кредитної системи, особливо її банківської складової, що зумовлено збільшенням їх ресурсної бази;

— законодавство країни. На рівень розвитку всіх фінансових інститутів країни впливає міра їх державної регуляції, в тому числі і законодавчої. Норми права можуть як суттєво гальмувати процес розвитку кредитної системи, так і прискорювати його: сприяти розвитку нових кредитних інститутів, захищати інтереси клієнтів фінансових організацій, покращувати і вдосконалювати фінансові послуги які надаються населенню та ін..

В Україні банківська система представлена двома рівнями: Національним банком та комерційними банками різноманітних форм власності, спеціалізації, територіального рівня. Сучасний стан банківської системи України характеризується великою кількістю комерційних банківських установ. Станом на 01.01.2012 р. їх у НБУ зареєстровано 198. Однак така велика кількість не означає її якість, що зумовлено наступним:

— невеликим розміром регулятивного капіталу великої частини банківських установ, що є вузькоспеціалізованими і не мають стратегічних планів розвитку і розширення своїх як активних так і пасивних операції на банківському ринку;

— створенням банків для обслуговування інтересів окремих фінансово-промислових груп, такі банки є скоріше розрахунковими центрами цих ФПГ ніж повноцінними банківськими установами;

— велика кількість банків місцевого і регіонального масштабу, які не в змозі поширити свою діяльність за межі окремо взятого регіону, перш за все через потребу у фінансових ресурсах для цього і відповідно свою невисоку ліквідність. На нашу думку такі банківські установи не мають перспектив розвитку і будуть поглинуті більшими банківськими установами, що діють у межах всієї держави.

Щодо якісних показників діяльності, активи, так само, як і зобов'язання, зростали значними темпами, майже вдвічі, за останні 5 років. Темп приросту кредитів наданих суб'єктам підприємницької діяльності становив 66,4%, тоді як їх депозити зросли на 51,0%. На нашу думку, це засвідчує, що досить значна частка кредитів, які видавалися, були наслідком запозичень, у тому числі через цінні папери на фінансовому ринку. Впродовж останніх трьох років попри зростання вищезазначених показників, у тому числі регулятивного капіталу діяльність банківської системи України загалом є збитковою. У 2009 році збиток становив 38 450 млн,грн, 2010 р. – 13 027 млн,грн, за 9 місяців 2011 р. - 4553 млн,грн, при прогнозах за рік мінімум 7 млрд,грн., що є наслідком кредитної докризової політики гонитви за доходами.

Отже, кредитна система є важливим елементом економічної системи країни. Процес її становлення і розвитку є довготривалим і надзвичайно складним, на нього впливають ряд факторів економічного, правового, інтеграційного та інших характерів. Кредитна система в Україні має чітко виражене банківське спрямування.

Література.

1. Мельник П.В. Банківські системи зарубіжних країн: підручник / П.В. Мельник, Л.А. Тарангул, О.Д. Гордей. – Київ: Алерта, 2010. – 586с.
2. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. Режим доступу :<http://www.bank.gov.ua>.
3. Непочатенко О.О. Державна підтримка підприємств АПК через удосконалення системи кредитування / О.О. Непочатенко // Журнал Економіка АПК.- 2008р. - № 8 – С. 95-100.